Samling af Afgørelser

RETTEN FOR EU-PERSONALESAGERS DOM (plenum)

1. juli 2010*

»Personalesag — tjenestemænd — efterladtepension — vedtægtens artikel 79 — artikel 18 i bilag VIII til vedtægten — efterladt ægtefælle — anerkendelse af status som efterladt ægtefælle for to personer — nedsættelse til 50% — berettiget forventning — princippet om overensstemmelse«

I sag F-45/07,

angående et annullationssøgsmål anlagt i henhold til artikel 236 EF og artikel 152 EA,

Wolfgang Mandt, Kreuztal (Tyskland), ved advokat B. Kolb,

sagsøger,

mod

Europa-Parlamentet, først ved K. Zejdová, J.F. de Wachter og U. Rösslein, som befuldmægtigede, derefter ved J.F. de Wachter, K. Zejdová og S. Seyr, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

støttet af:

Kurt-Wolfgang Braun-Neumann, afgået ved døden den 9. oktober 2009, som efterlod **Shirley Meyer** som eneste arving, Bedburg-Hau (Tyskland), der er indtrådt i de påstande, som Kurt Neumanns advokat, P. Ames, havde nedlagt,

intervenient,

har

PERSONALERETTEN (plenum)

sammensat af præsidenten, P. Mahoney, og afdelingsformand S. Gervasoni samt dommerne H. Kreppel, H. Tagaras (refererende dommer) og S. Van Raepenbusch,

justitssekretær: W. Hakenberg,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. juni 2009,

afsagt følgende

* Processprog: tysk.

Dom

1 Ved stævning indgået til Personalerettens Justitskontor med telefax den 16. maj 2007 (idet originalen blev indleveret den 21.5.2007) har Wolfgang Mandt i det væsentlige nedlagt påstand om annullation af den afgørelse, som ansættelsesmyndigheden ved Europa-Parlamentet (herefter »ansættelsesmyndigheden«) traf den 8. februar 2007 om at meddele afslag på den klage, som han havde indgivet over Parlamentets afgørelse af 8. september 2006, hvorved det besluttede med virkning fra den 1. april 2006 at nedsætte den efterladtepension, som han oppebar i sin egenskab af efterladt ægtefælle efter afdøde Gisela Mandt, født Neumann (herefter »afdøde Gisela Neumann«), der var tidligere tjenestemand ved Europa-Parlamentet, med 50%. Årsagen til denne nedsættelse var, at Parlamentet ved afgørelse af samme dato, dvs. den 8. september 2006, på grundlag af en ansøgning fra afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann om ligeledes i egenskab af efterladt ægtefælle til afdøde Gisela Neumann at få tildelt efterladtepension, havde besluttet med virkning fra den 1. april 2006 at udbetale en sådan pension til ham med 50%.

Retsforskrifter

2 Artikel 79 i vedtægten for tjenestemænd i Den Europæiske Union (herefter »vedtægten«) bestemmer:

»En tjenestemands eller forhenværende tjenestemands efterladte ægtefælle er i henhold til de i kapitel 4 i bilag VIII fastsatte betingelser berettiget til efterladtepension lig med 60% af alderspensionen eller den invaliditetsydelse, som ægtefællen oppebar eller, uafhængigt af tjenestens længde eller af tjenestemandens alder, ville have været berettiget til, hvis tjenestemanden ved sin død havde haft krav derpå.

[…]«

3 I artikel 18 i bilag VIII til vedtægten er følgende fastsat:

»Den længstlevende ægtefælle efter en tidligere tjenestemand, der har oppebåret alderspension, har, med forbehold af bestemmelserne i artikel 22, for så vidt ægteskabet blev indgået, inden tjenesten ophørte, og det har bestået i mindst et år, ret til pension svarende til 60% af den alderspension, som ægtefællen oppebar på sin dødsdag. Den mindste pension er 35% af den sidste grundløn; pensionen kan dog i intet tilfælde være større end den alderspension, som ægtefællen oppebar på sin dødsdag.

[…]«

4 Artikel 22 i bilag VIII til vedtægten bestemmer:

»Såfremt en tjenestemand efterlader sig en ægtefælle og samtidig børn fra et tidligere ægteskab eller andre ydelsesberettigede pårørende, beregnes den samlede pension som efterladtepension til en efterladt ægtefælle, der skal forsørge personer, over for hvem der består forsørgerpligt, og pensionen fordeles forholdsmæssigt mellem de persongrupper, som kommer i betragtning, i forhold til de pensionsydelser, som ville være blevet tillagt de forskellige grupper hver for sig.

[…]«

5 Artikel 27 i bilag VIII til vedtægten har følgende indhold:

»En tjenestemands eller tidligere tjenestemands fraskilte ægtefælle har ret til efterladtepension i henhold til bestemmelserne i dette kapitel, såfremt den pågældende ved sin tidligere ægtefælles død godtgør for sit eget vedkommende at være berettiget til et underholdsbidrag fra ham, således som fastsat enten ved retsafgørelse eller ved en officielt registreret og fuldbyrdet aftale mellem de tidligere ægtefæller.

Efterladtepensionen må dog ikke overstige det underholdsbidrag, der blev udbetalt på tidspunktet for den tidligere ægtefælles død; pensionen tilpasses efter bestemmelserne i vedtægtens artikel 82.

Den fraskilte ægtefælle fortaber sin ret, hvis den pågældende indgår nyt ægteskab inden den tidligere ægtefælles død. Hvis den pågældende efter ægtefællens død indgår nyt ægteskab, finder artikel 26 anvendelse på den pågældende.«

6 Artikel 28 i bilag VIII til vedtægten har følgende ordlyd:

»Efterlader tjenestemanden sig flere fraskilte ægtefæller, der har ret til en efterladtepension, eller en eller flere fraskilte ægtefæller og en længstlevende ægtefælle, der er berettiget til efterladtepension, deles pensionen i forhold til hvert ægteskabs varighed. Betingelserne i artikel 27, stk. 2 og 3, finder anvendelse.«

[…]«

Sagens faktiske omstændigheder

7 Afdøde Gisela Neumann, der i sin tid var tjenestemand ved Europa-Parlamentet, og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann, der er tyske statsborgere, giftede sig i Straubing (Tyskland) den 3. maj 1993 og bosatte sig i Andenne (Belgien). Ifølge sagsøgeren havde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann begået strafbare handlinger, hvorefter han blev fængslet og senere indlagt på et psykiatrisk hospital.

8 Samlivet mellem afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann og dennes hustru var begrænset til korte perioder i løbet af det år, der fulgte efter ægteskabets indgåelse. Ægteskabet blev opløst ved en udeblivelsesdom afsagt af Tribunal de première instance de Namur (Belgien) den 6. september 1995, som angiveligt var retskraftig i det pågældende land.

9 Den anmodning om anerkendelse i Tyskland af skilsmissedommen fra retten i Namur, som afdøde Gisela Neumann havde indgivet, blev i sidste instans ved kendelse af 11. oktober 1999 afslået af Bayerisches Oberstes Landesgericht. Afslaget på anerkendelse var hovedsageligt begrundet i en tilsidesættelse af afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns ret til forsvar under den procedure, der førte til afsigelsen af skilsmissedommen, da stævningen ikke blev forkyndt rettidigt for ham på grund af hans fængselsophold i Tyskland.

10 Den 25. april 2000 indgik sagsøgeren ægteskab med afdøde Gisela Neumann i New York (Amerikas Forenede Stater).

11 I 2001 gik afdøde Gisela Neumann på pension og oppebar i den anledning alderspension. Hun bosatte sig herefter – ifølge sagsøgeren i april 2002 – i Tyskland. Af et »certificat de résidence historique« fra Andenne kommune, som sagsøgeren fremlagde efter retsmødet (jf. denne doms præmis 33), fremgår det imidlertid, at hun kun havde adresse i Belgien.

12 I 2003 anlagde afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann en skilsmissesag i Tyskland med påstand om opløsning af ægteskabet med afdøde Gisela Neumann.

13 Gisela Neumann afgik ved døden den 25. juli 2004 i Tyskland.

14 Den 11. august 2004 fremsatte sagsøgeren ansøgning om efterladtepension, hvilken ansøgning blev anerkendt af Parlamentet den 23. september 2004 med virkning fra den 1. november 2004.

15 Ved afgørelse af 25. august 2004 tog Amtsgericht-Familiengericht-Merzig afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns skilsmissepåstand til følge, men retten fastslog efterfølgende ved kendelse af 21. januar 2005, at skilsmissesagen måtte anses for bortfaldet, da ægteskabet mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann blev opløst ved førstnævntes dødsfald den 25. juli 2004.

16 I parret Braun-Neumanns »familiebog«, der førtes af den kompetente tyske myndighed, blev der imidlertid den 19. januar 2005 tilføjet en bemærkning om, at hustruen »også var gift« med sagsøgeren med angivelse af tid og sted for ægteskabet. En tilsvarende bemærkning om afdøde Gisela Neumanns første ægteskab blev desuden tilføjet i parret Mandt-Neumanns »familiebog« den 6. april 2006.

17 Ved kendelse af 25. januar 2006 fastslog Amtsgericht Siegen – for hvilken der var blevet anlagt en sag af Landrat des Kreises Siegen-Wittgenstein Standesamtsaufsicht (tilsynsmyndighed for civilstandsregistreringer, Tyskland) – desuden, at afdøde Gisela Neumanns dødsattest skulle ændres, således at ikke blot Wolfgang Mandt var anført som ægtefælle, men ligeledes afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann. En berigtiget dødsattest blev udfærdiget den 23. marts 2006.

18 Ifølge Parlamentet ansøgte afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann den 29. marts 2006 om efterladtepension i sin egenskab af efterladt ægtefælle til afdøde Gisela Neumann. Som led i ansøgningen fremlagde han kendelsen af 25. januar 2006 fra Amtsgericht Siegen og den som følge af denne kendelse ændrede dødsattest.

19 Ved skrivelse af 8. september 2006 meddelte ansættelsesmyndigheden afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann, at den havde besluttet at tilkende ham 50% af efterladtepensionen efter afdøde Gisela Neumann med virkning fra den 1. april 2006. Ved skrivelse af samme dato oplyste ansættelsesmyndigheden sagsøgeren om, at den efterladtepension, som han fik udbetalt fuldt ud, ville blive nedsat med 50% med virkning fra den 1. april 2006, idet de resterende 50% fra denne dato ville blive udbetalt til afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann i dennes egenskab af efterladt ægtefælle til afdøde Gisela Neumann. I samme skrivelse meddelte Parlamentet sagsøgeren, at afdøde Gisela Neumann i henhold til civilstandsregistret ved sin død både var gift med ham og med afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann, idet det tilføjede, at det ligeledes havde gennemgået skilsmissedommen fra Tribunal de première instance de Namur og dommen fra Bayerisches Oberstes Landesgericht. Den 18. oktober 2006 fastsatte Parlamentet afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns rettigheder, idet han blev tildelt 50% af efterladtepensionen efter afdøde Gisela Neumann med virkning fra den 1. april 2006.

20 Sagsøgeren anfægtede den for ham bebyrdende afgørelse af 8. september 2006 i form af en klage, som hans repræsentant indgav ved skrivelse af 13. september 2006 som suppleret ved skrivelse af 5. oktober 2006. Sagsøgeren redegjorde ligeledes detaljeret for sine synspunkter over for Parlamentet ved skrivelser af henholdsvis 30. september og 4. oktober 2006. Ved afgørelse af 8. februar 2007 afslog ansættelsesmyndigheden sagsøgerens klage, idet den henviste til disse fire skrivelser.

21 Afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann anlagde efter at have fået delvist medhold i sin klage vedrørende efterbetaling af halvdelen af efterladtepensionen for perioden fra den 1. august 2004 til den 31. marts 2006 sag ved Personaleretten i det væsentlige med påstand om efterbetaling med virkning fra den 1. august 2004 af den anden halvdel af pensionen. Ved kendelse af 23. maj 2008 afviste

Personaleretten sagen (Braun-Neumann mod Parlamentet, sag F-79/07, Sml. Pers. I-A-1, s. 181, og II-A-1, s. 957). Den appel, som afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann havde iværksat til prøvelse af denne kendelse, blev ikke taget til følge ved kendelse afsagt af Retten i Første Instans den 15. januar 2009, Braun-Neumann mod Parlamentet (sag T-306/08 P, Sml. Pers. I-B-1, s. 1, og II-B-1, s. 1).

Parternes påstande og retsforhandlingerne

22 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Ansættelsesmyndighedens afgørelse af 8. februar 2007 annulleres.

— Parlamentet tilpligtes med virkning fra 1. april 2006 at udbetale ham yderligere 50% af efterladtepensionen efter hans hustru, afdøde Gisela Neumann, og at fortsætte med at betale dette beløb til ham hver måned.

23 Sagsøgeren har desuden fremsat følgende anmodning for Personaleretten:

— Tysk tillades som processprog i henhold til artikel 35, stk. 2, litra c), i procesreglementet for Retten i Første Instans.

24 Selv om sagsøgeren i indledningen til stævningen ligeledes ansøgte om fri proces, har han ikke desto mindre i stævningens centrale indhold anført, at hans ansøgning herom først fremsættes senere. Sagsøgeren har imidlertid ikke efterfølgende fremsat en sådan ansøgning.

25 Parlamentet har nedlagt følgende påstande:

— Sagen afvises delvist.

— I øvrigt frifindes Parlamentet.

— Der træffes afgørelse om sagens omkostninger efter gældende ret.

26 Ved skrivelser af 30. november 2007 og 30. april 2008 anmodede Personaleretten i henhold til procesreglementets artikel 55 og 56 parterne om at udtale sig og fremsætte bemærkninger til visse aspekter af tvisten. Parterne efterkom disse foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse inden for de fastsatte frister.

27 Ved skrivelser af 24. oktober 2008 meddelte Personaleretten parterne, at den agtede i henhold til procesreglementets artikel 111, stk. 1, at opfordre nu afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann til at intervenere i sagen og anmodede parterne om at fremsætte bemærkninger herom. Sagsøgeren meddelte Personaleretten, at han afstod fra at fremsætte bemærkninger hertil. Parlamentet oplyste inden for den fastsatte frist, at det principielt ikke havde indvendinger mod en sådan opfordring.

28 Ved skrivelse af 21. november 2008 anmodede Personaleretten nu afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann om at udtale sig om den opfordring til at intervenere i sagen, som den fremsatte. Nu afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann svarede, at han ønskede at intervenere i sagen til støtte for Parlamentets påstande.

29 Ved skrivelser af 16. december 2008 spurgte Personaleretten parterne, om de ønskede, at visse sagsakter, som de anså for hemmelige eller fortrolige, ikke blev tilstillet afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann. Parlamentet meddelte Personaleretten inden for den fastsatte frist, at dette ikke var tilfældet, mens sagsøgeren ikke besvarede Personalerettens forespørgsel.

30 Ved kendelse afsagt af Personalerettens præsident den 3. marts 2009, der blev forkyndt for parterne den 4. marts 2009, fik nu afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann tilladelse til at intervenere i sagen til støtte for Parlamentets påstande.

31 I sit interventionsindlæg indgivet den 20. april 2009 nedlagde nu afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann en påstand om frifindelse. Ved skrivelser af 30. april 2009 meddelte Personaleretten hovedparterne, at de kunne besvare interventionsindlægget inden for rammerne af den mundtlige forhandling.

32 Under retsmødet anmodede hovedparterne og den intervenerende part om at kunne fremlægge nye dokumenter og processkrifter inden for rammerne af proceduren. Ved retsmødets afslutning anførte Personalerettens præsident, at der ikke var anledning til at afslutte den mundtlige forhandling.

33 Ved skrivelser af 17. juni 2009 meddelte Personaleretten parterne, at de havde mulighed for inden for en bestemt frist at fremlægge de dokumenter, som de havde omtalt under retsmødet. Sagsøgeren og nu afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann fremsendte forskellige dokumenter pr. post. Nu afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann fremlagde for det første en skrivelse, som sagsøgeren den 22. september 1997 havde sendt til ham, hvori sagsøgeren forlangte, at nu afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann ophørte med at chikanere »hans kone« (»meine Frau«), for det andet en afgørelse fra Amtsgericht Nürnberg af 10. december 1999, hvorved afdøde Gisela Neumann var blevet dømt til at betale et månedligt underholdsbidrag på 400 DEM til sin mand, for det tredje en udeblivelsesdom fra Landgericht Koblenz af 27. november 2007, hvorved afdøde Gisela Neumanns søn var blevet dømt til at betale 150 000 EUR som tvangsarv til sagsøgeren, og for det fjerde en skrivelse fra Staatsanwaltschaft Siegen (anklagemyndigheden i Siegen) af 16. februar 2006 til afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann med oplysning om, at den anmeldelse for bigami, som han havde indgivet mod sagsøgeren den 17. marts 2005, ville blive henlagt som følge af forældelse.

34 Den 10. juli 2009 traf Personaleretten desuden foranstaltninger med henblik på tilrettelæggelse af den supplerende procedure, som blev efterkommet inden for den fastsatte frist.

35 Den 11. september 2009 fastsatte Personaleretten fristen for parternes fremsættelse af eventuelle bemærkninger til fremlæggelsen og indholdet af de i denne doms præmis 33 nævnte dokumenter til den 25. september 2009. Kun sagsøgeren fremsatte sådanne bemærkninger, idet han bl.a. anførte, at han ikke har erindring om skrivelsen af 22. september 1997, og gjorde gældende, at afgørelsen fra Landgericht Koblenz af 27. november 2007 er et resultat af fejlagtige oplysninger afgivet af afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann.

36 Repræsentanten for den intervenerende part har underrettet Personaleretten om, at Kurt-Wolfgang Braun-Neumann afgik ved døden den 9. oktober 2009, og har fremsendt en kopi af dødsattesten.

37 Den 12. november 2009 fastsatte Personaleretten fristen, dels for at hovedparterne kunne fremsætte deres eventuelle bemærkninger med hensyn til betydningen af Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns dødsfald for denne sag, dels for at Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns repræsentant kunne oplyse Personaleretten om, hvorvidt dennes ydelsesberettigede pårørende ønskede at videreføre sagen, til den 26. november 2009.

38 Ved skrivelse indleveret til Personalerettens Justitskontor den 12. november 2009 meddelte Parlamentet Personaleretten, at det som følge af Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns dødsfald ved afgørelse af 11. november 2009 havde tilpasset beløbet for Wolfgang Mandts efterladtepension, således at han med virkning fra den 1. november 2009 oppebærer hele efterladtepensionen efter afdøde Gisela Neumann.

39 Ved skrivelse indgået til Personalerettens Justitskontor den 25. november 2009 har sagsøgeren fremsat bemærkninger til betydningen af Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns dødsfald for denne sag. Han er navnlig af den opfattelse, at Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns dødsfald ikke medfører en anden retlig bedømmelse af sagen. Den omstændighed, at sagsøgeren nu oppebærer hele efterladtepensionen, må dog betragtes som et indicium til støtte for hans påstande. Parlamentet anerkender nemlig nu atter skilsmissen mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann samt gyldigheden af ægteskabet mellem Wolfgang Mandt og afdøde Gisela Neumann. Sagsøgeren har heraf udledt, at hans ret til fuld udbetaling af efterladtepensionen ligeledes gjaldt tidligere, nemlig i perioden mellem Gisela Neumanns dødsfald og sagsanlægget, og i hvert fald mellem den 1. august 2004 og den 1. april 2006.

40 Den 26. november 2009 fremsatte Parlamentet sine bemærkninger til betydningen af Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns dødsfald for denne sag, idet det navnlig anførte, at spørgsmålet om, hvorvidt Wolfgang Mandt skal kvalificeres som eneste efterladte ægtefælle, eller om efterladtepensionen skulle deles mellem Wolfgang Mandt og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann, efter Parlamentets opfattelse fortsat er uafklaret efter sidstnævntes død.

41 Ved skrivelse indgået til Personalerettens Justitskontor den 26. november 2009 oplyste repræsentanten for den intervenerende part, dels at det fremgår af afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns testamente, at Shirley Meyer er hans eneste universalarving, dels at hun i denne egenskab ønsker at succedere i hans status som intervenient i denne sag. Skrivelsen fra repræsentanten for den intervenerende part var bilagt en kopi af testamente af 7. januar 2008 og af retsmødeprotokol fra Amtsgericht Merzig – den kompetente skifteret – af 3. november 2009. I samme skrivelse gav repræsentanten for den intervenerende part tilsagn om efterfølgende at ville fremsende sin nye fuldmagt, hvilket han gjorde den 9. december 2009.

42 Den 5. januar 2010 blev den mundtlige forhandling afsluttet og sagen optaget til dom.

Tvistens genstand

43 Sagsøgeren har nedlagt påstand om annullation af ansættelsesmyndighedens afgørelse af 8. februar 2007, hvorved hans klage blev afslået. Det skal i denne henseende bemærkes, at påstande rettet mod et afslag på en klage har den virkning retligt at få prøvet den akt, der indeholder det klagepunkt, som har været genstand for klagen, og derfor som sådanne er uden selvstændigt indhold (Domstolens dom af 17.1.1989, sag 293/87, Vainker mod Parlamentet, Sml. s. 23, præmis 8, dom afsagt af Retten i Første Instans den 10.12.1992, sag T-33/91, Williams mod Revisionsretten, Sml. II, s. 2499, præmis 23, dom af 6.4.2006, sag T-309/03, Camós Grau mod Kommissionen, Sml. II, s. 1173, præmis 43, og Personalerettens dom af 4.6.2009, sag F-11/08, Mölling mod Europol, Sml. Pers. I-A-1, s. 159, og II-A-1, s. 899, præmis 27). I denne sag var sagsøgerens klage, der blev afslået af ansættelsesmyndigheden den 8. februar 2007, rettet mod afgørelsen af 8. september 2006, hvorved efterladtepensionen efter afdøde Gisela Neumann med virkning fra den 1. april 2006 blev nedsat med 50%. Da afgørelsen af 8. februar 2007 ikke har noget selvstændigt indhold, for så vidt som den blot bekræfter afgørelsen af 8. september 2006, oven i købet med en begrundelse, der i det væsentlige blot gengiver – men som dog er mere detaljeret – begrundelsen for denne afgørelse, må det følgelig lægges til grund, at søgsmålet kun er anlagt til prøvelse af den for sagsøgeren bebyrdende afgørelse af 8. september 2006 (herefter »den anfægtede afgørelse«).

44 For så vidt angår sagsøgerens anmodning om, at tysk tillades som processprog, bemærkes, at processproget i henhold til artikel 35, stk. 1 og 2, i procesreglementet for Retten i Første Instans, der fandt anvendelse på sagen på tidspunktet for stævningens indgivelse, vælges af sagsøgeren – blandt Den Europæiske Unions 23 officielle sprog – medmindre andet er bestemt i reglementets artikel 35, stk. 2, litra a)-c), der ikke finder anvendelse i denne sag. Under alle omstændigheder er det i henhold til artikel 29 i Personalerettens procesreglement, der har været gældende siden den 1. november 2007, de

regler om sprogordningen, der er fastsat i procesreglementet for Retten i Første Instans, dvs. artikel 35, stk. 1 og 2, i dette reglement, der finder anvendelse for Personaleretten. I det foreliggende tilfælde er det således ikke fornødent, at Personaleretten træffer afgørelse vedrørende sagsøgerens anmodning om, at tysk tillades som processprog, da sagsøgeren kan vælge tysk som processprog, hvilket han da også har gjort.

45 Det kan desuden konstateres, at Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns dødsfald, der fandt sted den 9. oktober 2009, ikke medfører, at tvisten for Personaleretten mister sin genstand, bortset fra den del af påstanden mod Parlamentet, der vedrører perioden efter den 31. oktober 2009. Sagsøgeren har nemlig efter denne dato oppebåret efterladtepensionen efter afdøde Gisela Neumann fuldt ud (jf. denne doms præmis 38). Sagsøgerens påstand mod Parlamentet mister således, for så vidt som den refererer til denne periode, sin genstand. Den bevarer derimod fuldt ud sin genstand for så vidt angår perioden før Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns død.

Om annullationspåstanden

Parternes argumenter

46 Til støtte for sin annullationspåstand har sagsøgeren gjort gældende, at den anfægtede afgørelse er i strid med EU-retten. Han har fremsat ni klagepunkter som led i sin argumentation.

47 Det første klagepunkt kan opdeles i to led. Dels er afdøde Gisela Neumanns og sagsøgerens rettigheder blevet indskrænket derved, at den kendelse, der blev afsagt af Bayerisches Oberstes Landesgericht den 11. oktober 1999, ikke kunne appelleres, bl.a. til Bayerischer Verfassungsgerichtshof (jf. denne doms præmis 9). Dels er den pågældende kendelse støttet på fejlagtige præmisser, og den er desuden i strid med gældende ret på tidspunktet for dens afsigelse, navnlig EU-retten. Det fremgår nemlig for det første ikke af kendelsen, om Bayerisches Oberstes Landesgericht har efterprøvet afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns påstande vedrørende forløbet af skilsmissesagen for Tribunal de première instance de Namur. Desuden blev tilsigelsen til at give møde for retten i Namur forkyndt for afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann i overensstemmelse med de gældende internationale procesretlige regler, hvorfor han havde tilstrækkelig tid mellem modtagelsen af denne tilsigelse den 4. august 1995 og retten i Namurs skilsmissedom af 6. september 1995 til at afgive et indlæg for denne ret, idet afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann desuden ikke, i modsætning til hvad han angiveligt har hævdet, appellerede skilsmissedommen.

48 Med det andet klagepunkt har sagsøgeren dels under henvisning til artikel 27 i overenskomsten mellem Forbundsrepublikken Tyskland og Kongeriget Belgien vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse på det civil- og handelsretlige område af retsafgørelser, voldgiftskendelser og autoriserede retsakter, der blev undertegnet i Bonn den 30. juni 1958, og som var gældende på tidspunktet for retten i Namurs afsigelse af skilsmissedommen, dels under henvisning til sine bemærkninger vedrørende det første klagepunkt gjort gældende, at afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann ikke udeblev, mens sagen verserede for retten i Namur, og selv hvis man antog dette, havde han alligevel adgang til at forsvare sig.

49 Med det tredje klagepunkt har sagsøgeren hævdet, at den anfægtede afgørelse er i strid med Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT L 338, s. 1), da der ikke foreligger nogen grunde som omhandlet i artikel 22 i forordning nr. 2201/2003 til ikke at anerkende skilsmissedommen fra retten i Namur.

50 Med det fjerde klagepunkt har sagsøgeren forsvaret gyldigheden af skilsmissedommen fra retten i Namur under henvisning til, at stedet for ægteparret Neumanns sidste bopæl var i Belgien, uagtet de fejlagtige oplysninger, som afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann angiveligt i ond tro afgav om dette sted under den sag for Bayerisches Oberstes Landesgericht, der førte til kendelsen af 11. oktober 1999.

51 Det femte klagepunkt vedrører den omstændighed, at den anfægtede afgørelse henviser til den kendelse, som Amtsgericht Siegen afsagde den 25. januar 2006, selv om denne kendelse ifølge sagsøgeren ikke er relevant for spørgsmålet om anerkendelse af skilsmissedommen fra retten i Namur, og den desuden må være en nullitet i Den Europæiske Union, hvor samtidigt ægteskab med to personer ikke er tilladt.

52 Med det sjette klagepunkt har sagsøgeren gjort gældende, at ægteskabet mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann varede i mindre end ét år, og at sidstnævnte derfor, henset til bestemmelserne i artikel 18 i bilag VIII til vedtægten, ikke kan påberåbe sig en ret til at oppebære efterladtepension.

53 Det syvende klagepunkt er støttet dels på den omstændighed, at afgørelsen af 8. februar 2007, hvorved sagsøgeren fik afslag på sin klage, henviser til bestemmelser i tysk ret, nemlig §§ 23 og 29 i Ehegesetz (ægteskabsloven), der ikke længere var gældende på det tidspunkt, hvor afgørelsen blev truffet, dels på, at der er anledning til at anse det ægteskab, der blev indgået mellem afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann og afdøde Gisela Neumann, som en nullitet, henset til den uvidenhed, som hun befandt sig i på daværende tidspunkt med hensyn til sin mands personlighed og de strafbare forhold, som han var blevet dømt for, selv om sagsøgeren medgav, at han ikke havde beføjelse til at anfægte det pågældende ægteskab.

54 I relation til det ottende klagepunkt har sagsøgeren gjort opmærksom på, at Parlamentet lagde til grund, at afdøde Gisela Neumann var skilt i vedtægtens forstand fra det tidspunkt, hvor skilsmissedommen fra retten i Namur havde fået retskraft, med alle de økonomiske konsekvenser, som dette indebærer. Efter at hun var blevet gift med sagsøgeren, anså Parlamentet hende på ny for at være en gift kvinde »med alle deraf følgende forhøjelser og nedsættelser med hensyn til rettigheder, indtægter og pensioner«. Under disse omstændigheder har Parlamentet skabt en berettiget forventning hos afdøde Gisela Neumann og sagsøgeren om deres status som ægtefæller.

55 Med det niende klagepunkt har sagsøgeren – ved at hævde, at den blotte status af efterladt ægtefælle i henhold til artikel 18 i bilag VIII til vedtægten er tilstrækkelig til, at vedkommende skal have tildelt 100% af efterladtepensionen – givet udtryk for den opfattelse, at han kan påberåbe sig en sådan status og således få ret til udbetaling af hele pensionen. I sin kendelse af 25. januar 2006 drager Amtsgericht Siegen nemlig ikke den omstændighed i tvivl, at han gyldigt indgik ægteskab med afdøde Gisela Neumann i New York.

56 Parlamentet har bestridt sagsøgerens forskellige klagepunkter og har i det væsentlige gjort gældende, at Unionens retsinstanser ikke er kompetente til at kontrollere hverken nationale retsafgørelser eller nationale myndigheders handlinger. Parlamentet er herved af den opfattelse, at de fejl, der muligvis er begået af de tyske retter, ikke kan påberåbes af sagsøgeren for Personaleretten, og at ansættelsesmyndigheden var nødsaget til at tage hensyn til dødsattesten som ændret af den kompetente myndighed og følgelig til at ændre fastsættelsen af sagsøgerens pensionsrettigheder. Parlamentet har ligeledes påpeget, at forordning nr. 2201/2003 ikke fandt anvendelse den 6. september 1995, som er datoen for retten i Namurs afsigelse af skilsmissedommen. Parlamentet har desuden anført, at Ehegesetz' §§ 23 og 29 ganske vist er blevet ophævet, men at de under alle omstændigheder er blevet erstattet af § 1313 i Bürgerliches Gesetzbuch (den tyske civillovbog, herefter »BGB«), der har samme indhold. Med hensyn til varigheden af ægteskabet mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann har Parlamentet desuden gjort gældende, at selv hvis det blev lagt til grund, at dette ægteskab blev opløst ved skilsmissedommen fra retten i Namur, har

ægteskabet mellem dem alligevel varet to år, da de blev viet den 3. maj 1993. Parlamentet har endelig anført, at sagsøgeren, henset til princippet om overensstemmelse mellem klage og søgsmål, ikke for første gang i stævningen kan påberåbe sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

57 I sit interventionsindlæg har afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann i det væsentlige gentaget Parlamentets argumenter, men har navnlig tilføjet to betragtninger. Det gøres dels subsidiært gældende, at den omstændighed alene, at Parlamentet har udbetalt hele efterladtepensionen til sagsøgeren, ikke kan anses for et bindende løfte fra administrationens side, eftersom en simpel udbetaling ikke kan give modtageren nogen berettiget forventning om lovligheden af en ydelse. Da der for hver tjenestemand kun kan gælde én ret til pension, foretog Parlamentet dels med rette en fordeling mellem de to efterladte ægtefæller af efterladtepensionen efter afdøde Gisela Neumann.

Rettens bemærkninger

58 Med de fem første klagepunkter og med det syvende klagepunkt har sagsøgeren reelt bestridt afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns status som efterladt ægtefælle. Med det sjette klagepunkt forudsætter sagsøgeren, at afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann har status som efterladt ægtefælle, men foreholder Parlamentet, at det har tilsidesat artikel 18 i bilag VIII til vedtægten, for så vidt som afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann ikke har haft status som ægtefælle i den minimumsperiode på ét år, der er foreskrevet i bestemmelsen. Det ottende klagepunkt vedrører en tilsidesættelse af princippet om den berettigede forventning. Med det niende klagepunkt har sagsøgeren endelig gjort gældende, at der foreligger en fejlagtig anvendelse af artikel 18 i bilag VIII til vedtægten, for så vidt som Parlamentet – idet det har anerkendt hans status som efterladt ægtefælle – burde tildele ham hele efterladtepensionen på trods af, at afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann er blevet tillagt samme status.

59 Det fremgår af det i de foregående præmisser anførte, at sagsøgerens argumentation i det væsentlige kan sammenfattes til to anbringender.

60 Det første anbringende vedrører en tilsidesættelse af artikel 18 i bilag VIII til vedtægten og består af tre led. Det første led, der svarer til sagsøgerens fem første klagepunkter og det syvende klagepunkt, er støttet på en anfægtelse af selve afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns status som efterladt ægtefælle. Andet led af dette anbringende er forbundet med det sjette klagepunkt og vedrører det forhold, at ægteskabet mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann ikke opfyldte betingelsen i den ovennævnte bestemmelse om, at ægteskabet skal have varet i mindst ét år. Det tredje led, der hviler på det niende klagepunkt, vedrører størrelsen af den efterladtepension, der skal udbetales til en efterladt ægtefælle efter en afdød tjenestemand, i tilfælde af at denne status ligeledes indrømmes en anden person.

61 Det andet anbringende, der svarer til det ottende klagepunkt, vedrører en tilsidesættelse af princippet om den berettigede forventning.

Det første anbringende vedrørende en tilsidesættelse af artikel 18 i bilag VIII til vedtægten

– Det første anbringendes første led vedrørende anfægtelsen af selve afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns status som efterladt ægtefælle

62 Ifølge retspraksis følger det af kravene om en ensartet anvendelse af EU-retten og af lighedsprincippet, at ordlyden af en EU-retlig bestemmelse, der ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med hensyn til fastlæggelsen af dens betydning og rækkevidde, normalt skal undergives en selvstændig fortolkning i hele Unionen, og denne fortolkning skal søges under hensyntagen til bestemmelsens kontekst og formålet med den pågældende ordning (jf. i denne retning Domstolens dom af 18.1.1984, sag 327/82, Ekro, Sml. s. 107, præmis 11, samt dom afsagt af Retten i

Første Instans den 18.12.1992, sag T-43/90, Díaz García mod Parlamentet, Sml. II, s. 2619, præmis 36, og den 22.2.2006, sag T-342/04, Adam mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A-2, s. 23, og II-A-2, s. 107, præmis 32). Det fremgår imidlertid ligeledes af den nævnte retspraksis, at selv om der ikke foreligger nogen udtrykkelig henvisning, kan anvendelsen af EU-retten i givet fald indebære en henvisning til medlemsstaternes ret, navnlig hvis Unionens retsinstanser ikke i EU-retten eller i almindelige EU-retlige principper kan finde elementer, der gør det muligt for dem ved selvstændig fortolkning at fastlægge indholdet og rækkevidden heraf.

63 Dette er bl.a. tilfældet med hensyn til begreber, der vedrører personers civilstand, og familieretlige begreber (jf. i denne retning Domstolens dom af 17.4.1986, sag 59/85, Reed, Sml. s. 1283, præmis 15, og navnlig af 31.5.2001, forenede sager C-122/99 P og C-125/99 P, D og Sverige mod Rådet, Sml. I, s. 4319, præmis 34-38), da Unionens retsorden ikke indeholder skrevne regler på området. Domstolen har i denne forbindelse særligt fastslået, at gyldigheden af en aftale om betaling af et underholdsbidrag som betingelse for tildeling af efterladtepensionen til en fraskilt ægtefælle henhører under national ret i henhold til artikel 27 i bilag VIII til vedtægten (dom afsagt af Retten i Første Instans den 21.4.2004, sag T-172/01, M mod Domstolen, Sml. II, s. 1075, præmis 72 og 73).

64 Det skal imidlertid fortsat afgøres, hvordan henvisningen til national ret skal forstås, når det er en økonomisk fordel i vedtægten, der er omtvistet, og indrømmelsen af denne fordel afhænger af tjenestemandens ægteskabelige stilling, der bedømmes forskelligt af to nationale retsordener.

65 Man kan navnlig i den foreliggende sag rejse det spørgsmål, om det er et ræsonnement hidrørende fra den internationale privatret og følgelig på grundlag af den nationale lovgivning, der udpeges ved et sådant ræsonnement, at den kompetente retsinstans i Unionen skal afgøre, om en person kan kvalificeres som »efterladt ægtefælle«. Ikke blot indlysende krav til en smidig forvaltning, men ligeledes og først og fremmest retlige betragtninger er imidlertid til hinder for et ræsonnement hidrørende fra den internationale privatret.

66 Selv om Unionens retsorden indeholder instrumenter henhørende under den internationale privatret af betydning for spørgsmålet om personers civilstand, bl.a. forordning nr. 2201/2003, må det nemlig for det første konstateres, at denne forordning kun giver yderst begrænset støtte til at udpege den relevante nationale retsorden, når en tjenestemands ægteskabelige stilling bedømmes vidt forskelligt efter to medlemsstaters nationale lovgivning. Først bemærkes, at det i forordning nr. 2201/2003 er fastsat, at afgørelser om opløsning af et ægteskab uden videre skal anerkendes, og der kun foreligger domme, hvor denne forordning er anvendt, dvs. domme om anerkendelse af ægteskabers opløsning (domme, som Unionens kompetente retsinstans kan støtte sig på under udøvelse af sin kompetence som omhandlet i denne doms præmis 64), i det omfang anerkendelsen af en sådan opløsning er omtvistet, og en af parterne anlægger sag ved den kompetente domstol. Dernæst skal det påpeges, at en sag om anerkendelse af afgørelser om opløsning af et ægteskab kan munde ud i nationale domme, hvis udfald varierer afhængigt af, hvilken medlemsstats retsorden den pågældende retsinstans henhører under. Endelig kan den ovennævnte forordning ikke anvendes på afgørelser, der er truffet i tredjelande, og den kan kun påberåbes for medlemsstaterne, med undtagelse af Danmark, vedrørende afgørelser, der truffet i disse stater.

67 For det andet bemærkes, at selv om de i foregående præmis nævnte instrumenter i EU-retten kan være af betydning for spørgsmålet om personers civilstand, forholder det sig ikke desto mindre således, at de hovedsageligt indeholder værnetingsregler. Derimod indeholder Unionens retsorden på dens nuværende udviklingstrin i sig selv ingen lovkonfliktregler vedrørende personers civilstand. Det er imidlertid ubestridt, at de nationale retsregler ikke stemmer overens på dette område. Selv om alle de nationale lovkonfliktregler forsøger at henføre spørgsmål om personers civilstand under den retsorden, som den pågældende er tættest forbundet med, er der nemlig nogle regler, der anser den relevante tilknytningsfaktor i denne forbindelse for at være statsborgerskabet, andre lægger vægt på bopælen, og atter andre har valgt en mellemløsning.

68 Henset til dels manglen på et fuldstændigt EU-retligt regelsæt vedrørende international privatret, dels til de divergerende nationale ordninger vedrørende international privatret ville en administrativ unionsmyndigheds udpegning med henblik på anvendelsen af en bestemmelse i afledt ret – såsom vedtægtens artikel 79 eller artikel 18 i bilag VIII hertil – af den nationale retsorden, der alene er »kompetent« til at fastlægge en persons civilstand, således være en særligt kompleks og juridisk set i høj grad usikker opgave, og dertil kommer, at der skal tages hensyn til de administrative krav og nødvendigheder (jf. i denne retning generaladvokat Warners forslag til afgørelse i den sag, der gav anledning til Domstolens dom af 5.2.1981, sag 40/79, P mod Kommissionen, Sml. s. 382 ff.). Unionens retsinstanser bør ligeledes afholde sig fra et sådant forehavende, der ville svare til en judiciel lovgivning (generaladvokat Warners forslag til afgørelse, s. 383).

69 I den foreliggende sag har Parlamentet for at afgøre, om afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann skulle tillægges status som efterladt ægtefælle, uden udtrykkeligt at underbygge sit standpunkt med en argumentation henhørende under international privatret hovedsageligt støttet sig på betragtninger vedrørende materiel ret og et enkelt lands lovgivning, nemlig Tysklands, der åbenbart udviste en tæt forbindelse med såvel afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns situation som med tvisten i sin helhed.

70 Afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann var nemlig tysk statsborger og var bosat i Tyskland. Desuden er det ikke blot i dette land, at ægteskabet med afdøde Gisela Neumann blev indgået, men denne kvinde, efter hvilken han hævder at være efterladt ægtefælle, var også tysk statsborger, og hun flyttede – efter at have boet i Belgien, mens hun var erhvervsaktiv – tilsyneladende til Tyskland, da hun gik på pension. Selv om sagsøgeren efter retsmødet har fremlagt en belgisk bopælsattest vedrørende afdøde Gisela Neumann, hvoraf det fremgår, at hun til sin død havde adresse i Belgien, må det nemlig konstateres, at det dels er sagsøgeren selv, der i sit svar af 9. juni 2008 på de foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, som Personaleretten havde truffet, erkendte, at afdøde Gisela Neumann havde bosat sig i Tyskland i april 2002, dels at bopælsattester er af ringe bevisværdi, for så vidt som de udstedende myndigheder ikke kontrollerer, hvor den pågældende rent faktisk er bosat (jf. i denne retning Personalerettens dom af 8.4.2008, sag F-134/06, Bordini mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A-1, s. 87, og II-A-1, s. 435, præmis 76). Denne anden person, der hævder at have status som efterladt ægtefælle efter afdøde Gisela Neumann, nemlig sagsøgeren, var tilmed også tysk statsborger og bosat i dette land.

71 Henset til disse snævre bånd med Tyskland, og uden at det er fornødent at afgøre, om Tyskland var det land, som afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann var forholdsmæssigt tættest forbundet med, eller som tvisten i sin helhed er tættest forbundet med, hvilket i øvrigt er højst sandsynligt, kunne Parlamentet med føje henholde sig til materiel ret og til den tyske retsorden for at besvare spørgsmålet om, hvorvidt afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann skulle tillægges status som efterladt ægtefælle.

72 Det kan desuden ikke bestrides, at afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns ægteskabelige status ligeledes i langt hovedparten af de nationale retsordener ville skulle afgøres efter tysk materiel ret, og det ville være tysk ret, der ville blive lagt til grund i denne medlemsstats retsorden.

73 Der kan imidlertid ikke herske nogen rimelig tvivl om, at afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann efter tysk materiel ret og efter den tyske retsorden efter Gisela Neumanns død og indtil sin egen død har haft status som hendes efterladte ægtefælle.

74 Det er for det første ubestridt, at afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann indgik ægteskab med afdøde Gisela Neumann den 3. maj 1993 i Tyskland og dermed erhvervede status som hendes ægtefælle fra denne dato.

75 Det er desuden ubestridt, at Bayerisches Oberstes Landesgericht som et resultat af den sag, som afdøde Gisela Neumann anlagde i Tyskland med henblik på at få anerkendt skilsmissedommen fra retten i Namur, afviste at anerkende denne dom i den tyske retsorden.

76 Det er desuden ligeledes ubestridt, at Amtsgericht-Familiengericht-Merzig ved kendelse af 21. januar 2005 fastslog, at den skilsmissesag, som afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann havde anlagt ved den pågældende ret mod afdøde Gisela Neumann, og som den 25. august 2004 blev afsluttet med en skilsmissedom, var en nullitet, da ægteskabet var blevet opløst ved Gisela Neumanns død den 25. juli 2004.

77 Endvidere påbød Amtsgericht Siegen ved kendelse af 25. januar 2006 at ændre afdøde Gisela Neumanns dødsattest, således at afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann ud over sagsøgeren, der allerede var påført denne, ligeledes blev anført som ægtefælle. Den ændrede dødsattest, der både angiver sagsøgeren og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann som afdøde Gisela Neumanns ægtefæller, blev udstedt den 23. marts 2006.

78 Desuden opretholdt de kompetente tyske myndigheder ikke blot familiebogen for ægteparret afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann og afdøde Gisela Neumann efter sidstnævntes ægteskab med sagsøgeren i år 2000, men de tilførte ligeledes dette ægtepars familiebog en bemærkning om, at afdøde Gisela Neumann »også var gift« med afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann.

79 Det følger af det i ovenstående præmisser anførte, at ægteskabet mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann ifølge den materielle ret og den tyske retsorden eksisterede indtil Gisela Neumanns død den 25. juli 2004, og at afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann i det mindste set ud fra denne materielle ret og denne retsorden indtil denne dato må anses for ægtefæller, hvorfor afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann siden den 25. juli 2004 har kunnet påberåbe sig status som efterladt ægtefælle efter afdøde Gisela Neumann som omhandlet i vedtægtens artikel 79.

80 De argumenter, som sagsøgeren har fremført til støtte for sit anbringende om, at afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann ikke har status som efterladt ægtefælle, kan ikke afkræfte denne konklusion.

81 Dette gælder navnlig for så vidt angår sagsøgerens bemærkninger om grundene til, at ægteskabet mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann efter sagsøgerens opfattelse må anses for en nullitet. Det kan nemlig fastslås, at dette ægteskab aldrig er blevet anfægtet ved en retsinstans.

82 Den omstændighed, at afgørelsen af 8. februar 2007 om afslag på sagsøgerens klage henviser til bestemmelser i tysk ret, der ikke længere var gældende på det tidspunkt, hvor den blev truffet, kan desuden hverken påvirke afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns status som efterladt ægtefælle eller gøre afgørelsen ugyldig. Som Parlamentet har anført uden at blive modsagt af sagsøgeren på dette punkt, forholder det sig nemlig dels således, at selv om Ehegesetz' §§ 23 og 29, som der henvistes til i den anfægtede afgørelse, blev ophævet, blev de under alle omstændigheder erstattet af BGB's § 1313, hvis indhold i det væsentlige er det samme, dels fremgår det af afgørelsen, at de omhandlede bestemmelser langt fra udgør det grundlag, som ansættelsesmyndigheden støttede sig på ved afvisningen af klagen, idet de kun er nævnt som nationale referencebestemmelser i relation til anfægtelse af et ægteskabs gyldighed i den tyske retsorden.

83 Hvad angår spørgsmålet om gyldigheden af skilsmissedommen fra retten i Namur bemærkes, at selv om det er korrekt, at dens gyldighed ikke er omtvistet i den belgiske retsorden, må det blot konstateres, at dens gyldighed i Belgien ikke siger noget om dens gyldighed i andre nationale retsordener, navnlig i Tyskland, hvor den som nævnt ikke er blevet anerkendt.

84 Sagsøgerens kritik af, dels at skilsmissedommen fra retten i Namur ikke blev anerkendt i den tyske retsorden, dels af Amtsgericht Siegens kendelse af 25. januar 2006 (jf. henholdsvis denne doms præmis 49 og 51) kan ej heller tiltrædes. Det tilkommer nemlig hverken Unionens retsinstanser eller Unionens institutioner, når de anvender vedtægten, at kontrollere den materielle rigtighed af de

afgørelser, der træffes af de nationale retter, navnlig i en situation som den foreliggende. Endelig henhører skilsmissedommen fra retten i Namur ikke under det tidsmæssige anvendelsesområde for forordning nr. 1347/2000 og nr. 2201/2003, som sagsøgeren har påberåbt sig.

85 Da sagsøgerens argumentation med henblik på at bestride afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns status som efterladt ægtefælle således er blevet forkastet, skal det yderligere bemærkes, at Parlamentets anerkendelse af hans status som efterladt ægtefælle hverken står i et modsætningsforhold til, at sagsøgeren tildeles samme status, eller er uforenelig med Unionens offentlige orden.

86 For det første må det konstateres, at den tyske retsorden udtrykkeligt og på forskellig vis (jf. bl.a. denne doms præmis 77 og 78) samtidigt har indrømmet såvel sagsøgeren som afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann status som ægtefælle til afdøde Gisela Neumann. Herved bemærkes desuden, at Parlamentet har indtaget det standpunkt, at et ægteskab, selv om det er indgået i strid med de gældende forbud, efter tysk ret bevarer sin gyldighed, indtil det annulleres ved en retsafgørelse.

87 For det andet og for alle tilfældes skyld bemærkes, at den omstændighed, at en institution i Unionen, henset til ovenstående betragtninger, tillægger to personer status som efterladt ægtefælle efter en og samme afdøde tidligere tjenestemand med henblik på tildeling af en økonomisk fordel, på ingen måde, end ikke stiltiende, udgør en accept på unionsplan af samtidigt ægteskab, idet en sådan accept ville være af en sådan karakter, at man må rejse et spørgsmål om overensstemmelse med højere retsprincipper og retsregler, bl.a. om hver af de berørte personer skulle drage nytte af hele den økonomiske fordel, der er fastsat for »den« efterladte ægtefælle (jf. om dette sidste spørgsmål denne doms præmis 99-102). I den foreliggende sag har den berørte institution under alle omstændigheder blot draget konsekvenserne af anvendelsen af den nationale familieret.

88 Det skal desuden uanset ovenstående betragtninger påpeges, at anerkendelse af afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns status som efterladt ægtefælle med henblik på anvendelse af vedtægtens artikel 79 og artikel 18 i bilag VIII til vedtægten er i overensstemmelse med formålet med disse bestemmelser, hvilket er at kompensere den efterladte ægtefælle for indkomsttab som følge af tjenestemandens eller den tidligere tjenestemands død, idet efterladtepensionen, henset til dette formål, udgør en erstatningsindkomst (jf. Personalerettens dom af 21.10.2009, sag F-74/08, Ramaekers-Jørgensen mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A-1, s. 411, og II-A-1, s. 2229, præmis 53 og 70). Afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann blev nemlig ved Amtsgericht Nürnbergs dom af 10. december 1999 tilkendt et månedligt underholdsbidrag på 400 DEM, som han ikke længere kunne oppebære efter Gisela Neumanns død. Efterladtepensionen gjorde det således muligt i overensstemmelse med dens formål at kompensere for denne indtægts bortfald.

89 Det følger heraf, at det første anbringendes første led vedrørende anfægtelsen af selve afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns status som efterladt ægtefælle skal forkastes.

– Første anbringendes andet led vedrørende den i artikel 18 i bilag VIII til vedtægten fastsatte betingelse om, at ægteskabet skal have varet i mindst ét år

90 Sagsøgeren har gjort gældende, at ægteskabet mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann varede mindre end ét år, og at sidstnævnte således ikke har krav på efterladtepension, da betingelsen i artikel 18 i bilag VIII til vedtægten ikke er opfyldt.

91 I denne forbindelse kan det konstateres, at bestemmelserne i artikel 18 i bilag VIII til vedtægten er klare og præcise og ikke efterlader nogen fortolkningstvivl. Ved at bestemme, at den længstlevende ægtefælle efter en tidligere tjenestemand, der har oppebåret alderspension, har ret til efterladtepension »for så vidt ægteskabet […] har bestået i mindst et år«, fastsætter denne bestemmelse nemlig sikkert og utvetydigt, at mindstevarigheden på ét år vedrører ægteskabets eksistens og ikke, som sagsøgeren synes implicit at antage, eksistensen af et samliv mellem ægtefællerne.

92 Selv hvis det lægges til grund, at afdøde Gisela Neumann, der den 3. maj 1993 indgik ægteskab med afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann, hvorefter han flyttede sammen med hende i Andenne, forlod ægtefællernes bopæl, således som sagsøgeren har hævdet uden at blive modsagt, allerede i juli 1993, forholder det sig følgelig ikke desto mindre således, at deres skilsmisse inden for rammerne af den belgiske retsorden først blev fastslået den 6. september 1995, dvs. efter mere end to års ægteskab. Som anført i forbindelse med gennemgangen af det første anbringendes første led kunne deres ægteskab efter tysk ret først anses for at være blevet opløst ved Gisela Neumanns død den 25. juli 2004.

93 Den betingelse om, at ægteskabet skal have varet i mindst ét år, der er fastsat i artikel 18 i bilag VIII til vedtægten, er derfor under alle omstændigheder opfyldt for så vidt angår det ægteskab, der blev indgået mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann.

94 Dette led af det første anbringende skal derfor ligeledes forkastes.

– Første anbringendes tredje led vedrørende størrelsen af den efterladtepension, der udbetales til en efterladt ægtefælle i tilfælde af, at en anden person tillægges samme status

95 Med det første anbringendes tredje led rejses spørgsmålet, om Parlamentet gyldigt kunne nedsætte størrelsen af den efterladtepension, der er tildelt sagsøgeren, med 50% med den begrundelse, at afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann ligeledes havde ret til efterladtepension i henhold til vedtægtens artikel 79 som følge af hans status som efterladt ægtefælle efter afdøde Gisela Neumann.

96 Det er ubestridt, at EU-lovgiver ikke har forestillet sig en situation som den foreliggende, hvor to personer med henblik på at opnå ret til efterladtepension påberåber sig status som efterladt ægtefælle efter samme tidligere tjenestemand, der har oppebåret alderspension, idet de begge henviser til vielsesattester og retsafgørelser fra forskellige stater (eller endog fra samme stat), med den virkning at denne status, henset til de fremlagte dokumenter, rent faktisk synes at kunne tillægges dem begge. Bestemmelserne i vedtægtens artikel 79 og artikel 18 i bilag VIII hertil tager ikke hensyn til en sådan situation og angiver blot, at den efterladte ægtefælle efter en tidligere tjenestemand er berettiget til efterladtepension uden yderligere at anvise den nærmere fremgangsmåde ved tildeling af efterladtepensionen i et tilfælde som det, der er beskrevet i denne præmis, dvs. i et tilfælde som det foreliggende.

97 I mangel af en vedtægtsbestemmelse vedrørende den nærmere fremgangsmåde for tildeling af efterladtepension i et sådant tilfælde tilkom det Parlamentet at fastlægge en metode til løsning af det problem, som det var stillet over for, hvilket det gjorde ved at beslutte at foretage en ligelig deling af efterladtepensionen mellem sagsøgeren og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann.

98 Sagsøgeren har bestridt Parlamentets standpunkt, idet han har gjort gældende, at han, i det omfang han opfylder betingelserne i artikel 18 i bilag VIII til vedtægten, har krav på den fulde efterladtepension, og at hans rettigheder ikke kan berøres af Parlamentets afgørelse om at udstrække rettighederne efter artikel 18 i bilag VIII til vedtægten til en anden person, der ifølge Parlamentet ligeledes er efterladt ægtefælle efter afdøde Gisela Neumann.

99 Sagsøgerens standpunkt, der ville medføre, at det beløb, der udbetales i efterladtepension som følge af en enkelt tjenestemands eller ansats dødsfald, ville overstige 100% af pensionsbeløbet, således som dette beløb er fastsat ved bestemmelserne i vedtægtens artikel 79 og artikel 18 i bilag VIII til vedtægten, kan ikke tiltrædes.

100 For det første bemærkes, at selv om vedtægten ikke indeholder bestemmelser om tilfælde, hvor to personer påberåber sig status som efterladt ægtefælle, regulerer den dog i artikel 28 i bilag VIII hertil den ofte forekommende situation, hvor en tjenestemand efterlader sig flere fraskilte ægtefæller, der har ret til en efterladtepension, eller en eller flere fraskilte ægtefæller og en længstlevende ægtefælle,

der er berettiget til efterladtepension. I en sådan situation er det udtrykkeligt fastsat i vedtægten, at beløbet skal deles i forhold til hvert ægteskabs varighed. En deling af efterladtepensionen er ligeledes udtrykkeligt fastsat i artikel 22 i bilag VIII til vedtægten, såfremt en tjenestemand efterlader sig en ægtefælle og samtidigt børn fra et tidligere ægteskab eller andre ydelsesberettigede pårørende. Det er ganske vist korrekt, at disse bestemmelser teoretisk set kan fortolkes modsætningsvist og ikke analogt; Personaleretten er imidlertid af den opfattelse, at den regel, der er fastsat i ovennævnte bestemmelser, hvorefter én og kun én efterladtepension kan tildeles, ligeledes må anvendes på vedtægtens artikel 79 og artikel 18 i bilag VIII hertil. Disse bestemmelsers tavshed med hensyn til en situation, hvor flere personer stiller krav om den pågældende ydelse, kan kun tilskrives den usædvanlige karakter af denne situation og ikke lovgivers ønske om at tildele to, eller endog tre, fulde efterladtepensioner efter den samme tjenestemand eller ansatte.

101 For det andet bemærkes, at eftersom tjenestemanden kun har ret til en enkelt pension fra Unionen, når han pensioneres (og det samme gælder med hensyn til en efterladtepension, når den skal deles mellem flere berettigede i henhold til artikel 22 og 28 i bilag VIII til vedtægten), må det forholde sig tilsvarende ved anvendelse af vedtægtens artikel 79 og artikel 18 i bilag VIII hertil i tilfælde af, at tjenestemanden efterlader sig to ægtefæller.

102 For det tredje bemærkes – uafhængigt af spørgsmålet om, hvorvidt den retspraksis, som Parlamentet har påberåbt sig, hvorefter bestemmelser, der giver ret til økonomiske ydelser, skal fortolkes strengt, finder anvendelse i denne sag – at en anerkendelse af, at en status som efterladt ægtefælle uden videre udløser ret til at oppebære en fuld efterladtepension, med den virkning, at institutionen, når der er flere personer, som ovennævnte status kan tillægges, bliver nødt til at udbetale dobbelt, eller endog tredobbelt, efterladtepension, vanskeligt ville kunne forenes med forpligtelsen til en forsvarlig økonomisk forvaltning af og kontrol med institutionernes budgetudgifter, hvilket må have højeste prioritet inden for Unionen.

103 Da det samlede beløb, der skal udbetales til de personer, der har status som efterladt ægtefælle, således ikke kan overskride 100% af det beløb, der er fastsat i vedtægtens artikel 79 og i artikel 18 i bilag VIII til vedtægten, opstår spørgsmålet om, hvordan dette beløb skal deles mellem de pågældende personer.

104 Det er korrekt, at også andre delingsmetoder end den, som Parlamentet har anvendt, dvs. en ligedeling mellem sagsøgeren og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann, kunne have været anvendt. Personaleretten er imidlertid af den opfattelse, at den metode, der er blevet anvendt i den foreliggende sag, ikke er i strid med ordlyden og opbygningen af samt formålet med bestemmelserne i vedtægtens artikel 79 og artikel 18 i bilag VIII hertil og heller ikke med hele bilagets kapitel om efterladtepension, hvilket gælder så meget desto mere som kriteriet om ægteskabets varighed som omhandlet i artikel 28 i bilag VIII til vedtægten dels vanskeligt vil kunne overføres på et tilfælde som det foreliggende, dels ville være i strid med formålet med vedtægtens artikel 79.

105 Varigheden af ægteskabet mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann er nemlig omtvistet og afhænger af udpegningen af den nationale retsorden, der skal lægges til grund for fastsættelsen heraf, hvilket som nævnt i denne doms præmis 68 er en særligt kompleks og højst usikker opgave.

106 Forudsat at kriteriet om ægteskabets varighed kan bruges som målestok, er det desuden den nationale retsorden, som for hver efterladt ægtefælle er mest gunstig for den pågældende med henblik på anvendelse af dette kriterium, dvs. den belgiske retsorden for sagsøgeren og den tyske retsorden for afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann, der skal anvendes, hvilket indebærer, at sagsøgerens ægteskab har varet fire år og tre måneder, hvorimod afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns ægteskab har varet 11 år og lidt mere end to måneder. En fordeling af efterladtepensionen, der giver afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann en højere procentsats end den, som sagsøgeren har ret til, ville imidlertid være åbenbart i strid med formålet med vedtægtens artikel 79 som nævnt i denne doms præmis 88. Ikke blot varede samlivet mellem afdøde Gisela Neumann og afdøde Kurt-Wolfgang

Braun-Neumann kun et par måneder, men dette ægteskab har tilmed været genstand for flere skilsmissesager, dels den, som afdøde Gisela Neumann anlagde ved retten i Namur, og som blev afsluttet med en skilsmissedom i 1995, dvs. kun to år efter ægteskabets indgåelse, dels den sag, der blev anlagt i 2003, og som blev erklæret for en nullitet som følge af Gisela Neumanns dødsfald (jf. denne doms præmis 15 og 76). Sidstnævnte sag blev anlagt af afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann, der ikke desto mindre har krævet hele efterladtepensionen udbetalt i forbindelse med et søgsmål for nærværende ret, der ikke blev taget til følge ved kendelse af 23. maj 2008, Braun-Neumann mod Parlamentet (jf. denne doms præmis 21).

107 Af alle disse grunde forekommer det fordelingskriterium, som Parlamentet har anvendt, ikke at være ugyldigt, og sagsøgerens klagepunkt vedrørende størrelsen af den efterladtepension, der udbetales til en efterladt ægtefælle i tilfælde af, at en anden person tillægges samme status, bør derfor forkastes.

Det andet anbringende vedrørende en tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning

108 Ifølge sagsøgeren har Parlamentet fremkaldt en berettiget forventning hos ham og afdøde Gisela Neumann om deres status som ægtefæller. Parlamentet har påstået dette anbringende afvist under henvisning til tilsidesættelse af reglen om overensstemmelse mellem klagen og søgsmålet.

109 Det er korrekt, at den regel om overensstemmelse mellem klagen og søgsmålet, som Parlamentet har påberåbt sig, og hvis manglende opfyldelse ville medføre, at anbringendet om tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning skal afvises, blev udviklet i retspraksis op igennem 1970'erne. Denne regel går i det væsentlige ud på, at der skal være overensstemmelse mellem genstanden for og årsagen til stævningen og genstanden for og årsagen til klagen (jf. bl.a. Domstolens dom af 1.7.1976, sag 58/75, Sergy mod Kommissionen, Sml. s. 1139, præmis 31-33, og af 20.3.1984, forenede sager 75/82 og 117/82, Razzouk og Beydoun mod Kommissionen, Sml. s. 1509, præmis 9). I den efterfølgende retspraksis blev begrebet »årsag« forbundet med begrebet »klagepunkter« (jf. Domstolens dom af 7.5.1986, sag 52/85, Rihoux m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1555, præmis 12 og 14, og af 19.11.1998, sag C-316/97 P, Parlamentet mod Gaspari, Sml. I, s. 7597, præmis 17 og 18), og flere domme synes desuden hovedsageligt at støtte sig på dette sidste begreb ved prøvelsen af reglen om overensstemmelse (jf. Domstolens dom af 14.3.1989, sag 133/88, Del Amo Martinez mod Parlamentet, Sml. s. 689, præmis 10, og dom afsagt af Retten i Første Instans den 31.5.2005, sag T-284/02, Dionyssopoulou mod Rådet, Sml. Pers. I-A, s. 131, og II, s. 597, præmis 62).

110 Ifølge ovennævnte retspraksis er reglen om overensstemmelse begrundet i selve formålet med den administrative procedure, nemlig at gøre det muligt for administrationen at genoverveje sin afgørelse og således nå frem til en udenretlig løsning, der i de fleste domme benævnes »mindelig bilæggelse«, af de tvister, der opstår mellem tjenestemændene og administrationen. For at en sådan procedure kan opfylde sit formål, er det ifølge samme retspraksis nødvendigt, at ansættelsesmyndigheden er i stand til på en tilstrækkeligt præcis måde at få kendskab til den kritik, som de pågældende retter mod den anfægtede afgørelse.

111 Da den administrative klageprocedure imidlertid har en uformel karakter, og de pågældende på dette trin kan handle uden bistand fra en advokat, fremgår det af fast retspraksis, at administrationen ikke bør fortolke klagerne restriktivt, men tværtimod indtage en smidig holdning ved behandlingen af dem (dommen i sagen Del Amo Martinez mod Parlamentet, præmis 11, og dom afsagt af Retten i Første Instans den 13.4.2005, sag T-353/03, Nielsen mod Rådet, Sml. Pers. I-A, s. 95, og II, s. 443, præmis 23). Det er således navnlig blevet fastslået, at selv om de påstande, der er nedlagt for Unionens retsinstanser, kun kan have samme genstand som dem, der er anført i klagen, og kun må indeholde »klagepunkter«, som hviler på samme grundlag som de i klagen anførte, kan disse klagepunkter imidlertid uddybes for Unionens retsinstanser ved fremførelse af anbringender og argumenter, som ikke nødvendigvis figurerer i klagen, men som står i nøje forbindelse med den (Domstolens dom af

26.1.1989, sag 224/87, Koutchoumoff mod Kommissionen, Sml. s. 99, præmis 10, dom afsagt af Retten i Første Instans den 8.6.1995, sag T-496/93, Allo mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 127, og II, s. 405, præmis 26, dommen i sagen Dionyssopoulou mod Rådet, præmis 62, og Personalerettens dom af 18.5.2009, forenede sager F-138/06 og F-37/08, Meister mod KHIM, Sml. Pers. I-A-1, s. 131, og II-A-1, s. 727, præmis 145).

112 Selv om Unionens retsinstanser, efter at reglen om overensstemmelse mellem klagen og søgsmålet blev opstillet, ikke altid har anvendt denne regel med den samme fleksibilitet (med hensyn til tilfælde, hvor denne regel er blevet anvendt strengt, måske som følge af den forbindelse, der er etableret mellem begrebet tvistens grundlag og grundlaget for klagepunkterne, henvises til Domstolens dom af 13.12.2001, sag C-446/00 P, Cubero Vermurie mod Kommissionen, Sml. I, s. 10315, præmis 12, 13 og 16, dom afsagt af Retten i Første Instans den 28.5.1998, forenede sager T-78/96 og T-170/96, W mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 239, og II, s. 745, præmis 62-64, og Personalerettens kendelse af 11.12.2007, sag F-60/07, Martin Bermejo mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A-1, s. 407, og II-A-1, s. 2259, præmis 36-39), forekommer den smidige fortolkning af den pågældende regel at være i overensstemmelse med såvel formålet med den administrative procedure som nævnt i denne doms præmis 110 som med de bestemmelser om sagsomkostninger, der finder anvendelse under den administrative procedure.

113 Dels lettes den udenretlige bilæggelse af tvisten, der udgør formålet med den administrative procedure, nemlig i høj grad af fraværet af retlig formalisme under denne procedure. Det er i øvrigt derfor, at det efter retspraksis ikke kræves, at de klagepunkter, som tjenestemanden har fremsat til støtte for sin klage, formuleres på en juridisk måde (dom afsagt af Retten i Første Instans den 5.11.1997, sag T-12/97, Barnett mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 313, og II, s. 863, præmis 68, og dommen i sagen Nielsen mod Rådet, præmis 26). Hvis reglen om overensstemmelse mellem klagen og søgsmålet blev fortolket og anvendt strengt, ville tjenestemanden imidlertid af frygt for, at tvistens rammer blev fastlagt definitivt under den administrative procedure, blive tilskyndet til allerede på dette trin at søge advokatbistand, skønt formålet med en sådan fase i højere grad er at undgå et søgsmål end at forberede det. Ved at søge advokatbistand ville sagsøgeren gøre den administrative procedure mere omstændelig, hvilket åbenbart ville modvirke dens formål.

114 Dels skal de udgifter, som tjenestemanden har afholdt før sagens anlæg, anses for udgifter, der ikke kan kræves erstattet (kendelse afsagt af Retten i Første Instans den 10.1.2002, sag T-80/97 DEP, Starway mod Kommissionen, Sml. II, s. 1, præmis 25, og den 7.12.2004, sag T-251/00 DEP, Lagardère og Canal+ mod Kommissionen, Sml. II, s. 4217, præmis 21 og 22), i modsætning til hvad der gælder for de udgifter, der opstår under selve den judicielle procedure, dvs. den, der indledes ved sagens anlæg. Formålet med denne sondring skal bl.a. søges i lovgivers ønske om netop at tilskynde tjenestemanden til at undlade at antage advokatbistand i den administrative fase.

115 En smidig fortolkning af kravet om overensstemmelse mellem klagen og søgsmålet er i endnu højere grad fornøden på nuværende tidspunkt.

116 For det første er en sådan fortolkning nemlig et naturligt led i den retspraksis, der afspejler den stadig stigende vægt, der tillægges princippet om en effektiv domstolsbeskyttelse, som et af Unionens almindelige retsprincipper, der udspringer af medlemsstaternes fælles forfatningstraditioner, og som er forankret i artikel 6 og 13 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950, hvilket princip i øvrigt er blevet bekræftet ved artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (jf. i denne retning Domstolens dom af 3.9.2008, forenede sager C-402/05 P og C-415/05 P, Kadi og Al Barakaat International Foundation mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 6351, præmis 335), der i henhold til artikel 6, stk. 1, TEU har samme juridiske værdi som traktaterne. Selv om den afgørende betydning, som dette princip har for et retsfællesskab, begrunder en vid fortolkning af primærretlige bestemmelser om Domstolens kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål inden for rammerne af EU-traktaten i dens affattelse før Lissabontraktatens ikrafttrædelse (jf. bl.a. Domstolens domme af

27.2.2007, sag C-354/04 P, Gestoras Pro Amnistía m.fl. mod Rådet, Sml. I, s. 1579, præmis 53, og sag C-355/04 P, Segi m.fl. mod Rådet, Sml. I, s. 1657, præmis 53, samt dom af 3.5.2007, sag C-303/05, Advocaten voor de Wereld, Sml. I, s. 3633, præmis 18), skal det pågældende princip nemlig ligeledes inden for tjenestemandsretten begrunde en fortolkning af reglen om overensstemmelse mellem klage og søgsmål, der så vidt muligt kan lette de vanskeligheder, som denne regel påfører sagsøgeren med hensyn til de anbringender og argumenter, som den pågældendes repræsentant har ret til at fremsætte i sin stævning. Selv om yderligere vanskeligheder, såsom dem, der har relation til fremlæggelse af nye beviser og nye anbringender (jf. artikel 42 og 43 i Personalerettens procesreglement), er forbundet med procedurens forskriftsmæssige forløb for Personaleretten og således ikke krænker princippet om en effektiv domstolsbeskyttelse, kan dette princip nemlig miste megen af sin vægt i tilfælde af, at den advokat, der repræsenterer sagsøgeren, afskæres fra at fremsætte anbringender, der kunne vise sig at være afgørende for tvistens udfald, med den begrundelse, at sagsøgeren ikke selv havde tænkt på at fremsætte disse anbringender under den administrative procedure.

117 For det andet løber tjenestemanden efter ikrafttrædelsen af Rådets afgørelse 2004/752/EF, Euratom af 2. november 2004 om oprettelse af en ret for EU-personalesager (EUT L 333, s. 7) (herefter »afgørelsen om oprettelse af Personaleretten«), herunder af artikel 7, stk. 5, i bilag I hertil, hvori det er fastsat, at det pålægges den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom, en højere økonomisk risiko set i forhold til den tid, hvor reglen om overensstemmelse mellem klage og søgsmål blev udviklet i retspraksis, og tjenestemanden var fritaget for at betale sagsomkostninger til institutionen, såfremt den vandt sagen. Denne nye regel, der blev fastsat ved afgørelsen om oprettelse af Personaleretten, bringer ganske vist ordningen med fordeling af sagsomkostninger i tjenestemandssager i overensstemmelse med de øvrige sager, der behandles af Unionens retsinstanser, men det bør ikke desto mindre haves for øje, at disse øvrige sager både for så vidt angår annullation og erstatning ikke nødvendigvis først indledes, efter at der har fundet en administrativ procedure sted, og ikke er stillet over for vanskeligheder, der svarer til dem, der følger af overensstemmelsesreglen. Som kompensation for den nye økonomiske risiko, som afgørelsen om oprettelse af Personaleretten indebærer for tjenestemænd, der ønsker at indbringe en sag for Personaleretten, et det således rimeligt og udtryk for god retspleje at afbøde de vanskeligheder, de er stillet over for, ved navnlig at gøre det muligt for deres repræsentant ikke at begrænse sig til den kritik, som tjenestemanden er fremkommet med i klagen, idet vedkommende oftest ikke er jurist og under alle omstændigheder ikke optræder i egenskab af jurist og endnu mindre i egenskab af advokat.

118 For det tredje har såvel udviklingen i den administrative sagsbehandling som anerkendelsen af en grundlæggende ret til iværksættelse af effektive retsmidler for en domstol gradvist svækket en af hovedbegrundelserne for den regel om overensstemmelse mellem klage og søgsmål, der er opstillet i retspraksis allerede fra begyndelsen af 1970'erne, nemlig hensynet til at fremme indgåelsen af udenretlige forlig som nævnt i denne doms præmis 110. Først bemærkes, at selv om proceduren med en forudgående indgivelse af en klage utvivlsomt fortsat effektivt udfylder en funktion bestående i filtrering af klagerne og giver administrationen mulighed for, før sagen indbringes for Personaleretten, at berigtige eventuelle fejl eller forsvare lovligheden af sine afgørelser, kan man nemlig rejse spørgsmålet om, hvorvidt den administrative procedure fortsat giver anledning til en aktiv og konkret bestræbelse på at søge en mindelig bilæggelse af tvisterne. Det er i øvrigt den utilstrækkelige forekomst af forlig, der udgør begrundelsen for, at der i afgørelsen om oprettelse af Personaleretten er blevet lagt særlig vægt på mulighederne for en mindelig bilæggelse af tvisterne på ethvert trin af sagen for Retten for EU-personalesager. Dernæst gælder, at selv om garantien for en effektiv prøvelse for Personaleretten som et udtryk for princippet om effektiv domstolsbeskyttelse som omhandlet i denne doms præmis 116 udøves i kraft af – navnlig processuelle – regler, der regulerer anvendelsen og udstrækningen heraf, kan den, henset til den grundlæggende karakter af denne rettighed, ikke være alt for strengt underordnet formålene med den forudgående administrative procedure, uden at der gøres kraftigt indgreb i denne rettighed. Den udenretlige bilæggelse af tvisterne, uanset hvor ønskelig en sådan løsning måtte være, er ikke en grundlæggende rettighed og kan følgelig ikke berettige, at de muligheder for retslig prøvelse, der står åbne for tjenestemændene, indskrænkes i væsentligt omfang.

119 Henset til ovenstående betragtninger må det konstateres, at reglen om overensstemmelse mellem klage og søgsmål i overensstemmelse med den i præmis 109 nævnte retspraksis kun kan finde anvendelse i det ene tilfælde, hvor søgsmålet ændrer genstanden for og årsagen til klagen, idet begrebet »årsagen« til klagen skal fortolkes vidt. Efter en sådan fortolkning skal der i en sag som den foreliggende, hvor der er nedlagt påstand om annullation af ansættelsesmyndighedens afgørelse af 8. september 2006, ved »tvistens årsag« forstås sagsøgerens anfægtelse af den pågældende forvaltningsakts indre lovlighed eller, alternativt, anfægtelse af dens ydre lovlighed, hvilken sondring gentagne gange er blevet anerkendt i retspraksis (Domstolens dom af 2.4.1998, sag C-367/95 P, Kommissionen mod Sytraval og Brink's France, Sml. I, s. 1719, præmis 67, samt Personalerettens dom af 21.2.2008, sag F-31/07, Putterie-De-Beukelaer mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A-1, s. 53, og II-A-1, s. 261, præmis 57 ff., der er appelleret til Den Europæiske Unions Ret under sagsnummer T-160/08 P, og af 11.9.2008, sag F-135/07, Smadja mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A-1, s. 299, og II-A-1, s. 1585, præmis 40, der er appelleret til Den Europæiske Unions Ret under sagsnummer T-513/08 P).

120 Med forbehold af eventuelle ulovlighedsindsigelser og ufravigelige procesforudsætninger vil der følgelig normalt kun kunne være tale om ændringer af tvistens årsag og dermed afvisning som følge af tilsidesættelse af reglen om overensstemmelse mellem klage og søgsmål, såfremt sagsøgeren, idet han i klagen kun kritiserer den formelle gyldighed af den for ham bebyrdende forvaltningsakt, herunder de proceduremæssige aspekter, i stævningen fremsætter materielle anbringender, eller i den modsatte situation, hvor sagsøgeren efter kun i sin klage at have bestridt det materielle indhold af den for ham bebyrdende forvaltningsakt indgiver en stævning, der indeholder anbringender vedrørende aktens formelle gyldighed, herunder de proceduremæssige aspekter.

121 For så vidt angår ulovlighedsindsigelser bemærkes, at selv om de vedrører en anden retlig årsag end den, der fremgår af klagen, ville en afvisning heraf på grund af tilsidesættelse af reglen om overensstemmelse mellem klage og sagsanlæg bryde ligevægten mellem beskyttelsen af tjenestemandens ret til domstolsprøvelse og formålet med den administrative procedure, og en sådan afvisning ville udgøre en uforholdsmæssig og uberettiget sanktion over for tjenestemanden. På grund af en ulovlighedsindsigelses iboende juridiske karakter samt det ræsonnement, der får den pågældende til at søge efter og rejse en sådan indsigelse, kan det nemlig ikke forlanges af den tjenestemand eller den ansatte, der indgiver klagen, og som ikke nødvendigvis råder over de relevante juridiske kvalifikationer, at vedkommende skal fremsætte en sådan indsigelse under den administrative procedure, idet hans søgsmål i modsat fald vil blive afvist. Dette gælder så meget desto mere som fremsættelse af en ulovlighedsindsigelse under den administrative procedure næppe vil kunne medføre, at tjenestemanden får medhold i klagen på dette trin, fordi det er usandsynligt, at administrationen skulle vælge at undlade at anvende en gældende bestemmelse, der eventuelt er i strid med en trinhøjere regel, med det ene formål at gøre det muligt at opnå et udenretligt forlig.

122 Det følger af ovenstående betragtninger, og navnlig af betragtningerne i præmis 119-121, at sagsøgerens fremsættelse i stævningen af anbringendet vedrørende en tilsidesættelse af princippet om den berettigede forventning på ingen måde er i strid med reglen om overensstemmelse mellem klage og søgsmål. Ved i klagen at kritisere grundene til Parlamentets afgørelse om at nedsætte den efterladtepension, som han modtog i sin egenskab af efterladt ægtefælle, med 50%, hvilken afgørelse var støttet på, at der fandtes en anden efterladt ægtefælle, bestred sagsøgeren nemlig åbenbart den anfægtede retsakts materielle lovlighed. Anbringendet vedrørende den berettigede forventning er imidlertid helt åbenbart et anbringende vedrørende lovligheden af den materielle afgørelse. Anbringendet kan således antages til realitetsbehandling.

123 Da anbringendet vedrørende tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning kan antages til realitetsbehandling, skal det behandles i realiteten.

124 Hvad angår realiteten og idet der ses bort fra den omstændighed, at sagsøgeren har påberåbt sig den berettigede forventning med hensyn til Parlamentets anerkendelse af hans status som ægtefælle efter afdøde Gisela Neumann og ikke en berettiget forventning i relation til efterladtepensionen og slet ikke

i relation til hans eventuelle ret til at oppebære hele pensionen, må det imidlertid fastslås, at de betingelser, der er opstillet i retspraksis for at kunne gøre krav på beskyttelse af den berettigede forventning (dom afsagt af Retten i Første Instans den 27.2.1996, sag T-235/94, Galtieri mod Parlamentet, Sml. Pers. I-A, s. 43, og II, s. 129, præmis 63 og 65, og den 16.3.2005, sag T-329/03, Ricci mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 69, og II, s. 315, præmis 79, samt Personalerettens dom af 21.2.2008, sag F-4/07, Skoulidi mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A-1, s. 47, og II-A-1, s. 229, præmis 79, og af 4.11.2008, sag F-126/07, Van Beers mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A-1, s. 355, og II-A-1, s. 1929, præmis 70), ikke er opfyldt i det foreliggende tilfælde, da sagsøgeren ikke kan støtte ret på præcise, ubetingede og overensstemmende forsikringer fra administrationens side.

125 For det første kan administrationens udbetaling af økonomiske ydelser til den pågældende, selv om den finder sted i flere år, ikke i sig selv anses for at udgøre præcise, ubetingede og overensstemmende forsikringer som omhandlet i den i foregående præmis nævnte retspraksis. I modsat fald ville enhver afgørelse truffet af administrationen om afvisning af for fremtiden og eventuelt med tilbagevirkende kraft at udbetale en ydelse, som den pågældende med urette har fået udbetalt i flere år, nemlig automatisk blive annulleret af Unionens retsinstanser under henvisning til en tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og ville medføre, at navnlig vedtægtens artikel 85 om tilbagesøgning af fejlagtigt udbetalte beløb i vidt omfang ville miste sin effektive virkning. Udbetalingen af husstandstillæg til afdøde Gisela Neumann som følge af hendes ægteskab med sagsøgeren og dernæst af efterladtepension til sagsøgeren har ikke i sig selv kunnet fremkalde en berettiget forventning hos ham for så vidt angår anerkendelse af hans egenskab af ægtefælle og af lovligheden af disse udbetalinger, når Parlamentet ikke havde givet ham nogen forsikringer i den retning.

126 For det andet kan den omstændighed, at Parlamentet, efter at retten i Namurs dom var blevet retskraftig, anså afdøde Gisela Neumann for at være fraskilt i vedtægtens forstand (med alle de deraf følgende økonomiske konsekvenser, dvs. bl.a. den omstændighed, at hun ikke længere fik udbetalt husstandstillæg), og dernæst som gift med sagsøgeren (som følge af hvilket ægteskab hun atter oppebar husstandstillæg), henset til de særlige omstændigheder i denne sag, ikke anses for at kunne fremkalde en berettiget forventning hos sagsøgeren med hensyn til en fremtidig udbetaling af hele efterladtepensionen.

127 Analogt med det, der gælder for vedtægtens artikel 85 (jf. denne doms præmis 125), er det nemlig ubestrideligt, at det ikke tilkommer administrationen ved en institution af egen drift og for sit eget vedkommende at foranstalte undersøgelser af udviklingen i tjenestemændenes civilstand, da den blot skal tage de oplysninger, der afgives af de berørte, ad notam, såfremt de beviser, der tilvejebringes ved fremlæggelse af officielle dokumenter og retsafgørelser, tilsiger det. Det er på grundlag af disse oplysninger og dokumenter, at administrationen må drage de relevante økonomiske konsekvenser og træffe de tilsvarende afgørelser. Dette er tilfældet i den foreliggende sag, idet Parlamentet, således som det fremgår af gennemgangen af sagen, blot tog de oplysninger, som afdøde Gisela Neumann afgav, og den dokumentation, som hun fremlagde til støtte herfor, ad notam, hvilket skete løbende i takt med ændringerne i hendes personlige situation. Som Parlamentet anførte under retsmødet uden at blive modsagt af sagsøgeren, var det derimod hverken bekendt med den sag, som afdøde Gisela Neumann anlagde den 16. december 1996 ved Bayerisches Staatsministerium der Justiz, eller med afgørelsen af 11. oktober 1999 fra Bayerisches Oberstes Landesgericht, hvorved retten afviste at anerkende retten i Namurs skilsmissedom i Tyskland, og heller ikke engang med den skilsmissesag, som afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann efterfølgende anlagde i 2003 ved Amtsgericht-Familiengericht-Merzig.

128 Hvis Parlamentet havde rådet over disse oplysninger, ville det sandsynligvis have truffet en anden afgørelse i relation til sagsøgeren eller i det mindste have rejst tvivl om hans ægteskabelige situation.

129 Den manglende videregivelse til Parlamentet af de ovennævnte oplysninger og dokumenter kan tilskrives afdøde Gisela Neumann og i det mindste fra tidspunktet for hendes død sagsøgeren. Det er nemlig usandsynligt, at sagsøgeren, der, som det fremgår af den skrivelse af 22. september 1997, der var bilagt de dokumenter, som afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann fremlagde efter retsmødet (jf. denne doms præmis 33), allerede dannede par med afdøde Gisela Neumann i 1997 og var bekendt med afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumanns eksistens, kan have været uvidende om det ægteskab, der blev indgået i 1993 mellem sidstnævnte og afdøde Gisela Neumann, eller om kendelsen af 11. oktober 1999 fra Bayerisches Oberstes Landesgericht, hvorved retten afviste at anerkende retten i Namurs skilsmissedom i Tyskland. Det er således højst sandsynligt, at sagsøgeren på det tidspunkt, hvor han ansøgte Parlamentet om at få udbetalt efterladtepensionen, dvs. den 11. august 2004, var vidende om, at der muligvis fandtes en anden person, der eventuelt kunne fremsætte krav over for institutionen om at få tillagt status som efterladt ægtefælle og kræve efterladtepension. I denne sammenhæng skal yderligere henvises dels til den anmeldelse for bigami af 17. marts 2005, som afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann indgav mod sagsøgeren, der ifølge skrivelsen fra Staatsanwaltschaft Siegen af 16. februar 2006 (jf. denne doms præmis 33) bestred de forhold, som han var anklaget for, hvilket indebærer, at han var blevet informeret herom, dels til sagen for Amtsgericht Siegen, som sagsøgeren var repræsenteret part i, hvorfor han givetvis må have haft kendskab til selve ordlyden af kendelsen af 25. januar 2006, hvori der udtrykkeligt henvises til ovennævnte kendelse afsagt af Bayerisches Oberstes Landesgericht. Såvel den procedure, der gav anledning til anmeldelsen for bigami, som den, der mundede ud i ovennævnte kendelse af 25. januar 2006, kan tidsfæstes til en periode, der ligger et godt stykke forud for det tidspunkt, hvor afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann ansøgte Parlamentet om at få udbetalt efterladtepension. Under disse omstændigheder hersker der ingen tvivl om, at sagsøgeren med føje måtte påregne, at afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann en dag ville fremsætte krav over for Parlamentet om at få udbetalt efterladtepension i sin egenskab af efterladt ægtefælle.

130 Af samtlige disse grunde skal anbringendet vedrørende tilsidesættelse af princippet om den berettigede forventning forkastes, idet det desuden i denne forbindelse bemærkes, at Parlamentet, selv efter at have tildelt afdøde Kurt-Wolfgang Braun-Neumann 50% af efterladtepensionen efter afdøde Gisela Neumann med tilbagevirkende kraft fra den 1. august 2004, besluttede ikke at afkræve sagsøgeren det med urette udbetalte, dvs. de 50% af efterladtepensionen, som han havde oppebåret for meget mellem den 1. august 2004 og den dato, hvorpå den anfægtede afgørelse fik virkning.

131 Det følger af ovenstående bemærkninger, at annullationspåstanden og følgelig påstanden om, at Parlamentet tilpligtes med tilbagevirkende kraft fra den 1. april 2006 at betale sagsøgeren 50% yderligere af efterladtepensionen efter afdøde Gisela Neumann og fortsat at udbetale dette beløb månedligt indtil oktober 2009, ikke kan tages til følge.

Sagens omkostninger

132 I henhold til procesreglementets artikel 122 finder bestemmelserne i dette reglements kapitel 8, andet afsnit, om sagsomkostninger kun anvendelse på sager, der er anlagt ved Personaleretten fra tidspunktet for dette reglements ikrafttrædelse, dvs. den 1. november 2007. De relevante bestemmelser i procesreglementet for Retten i Første Instans finder fortsat tilsvarende anvendelse på sager, der verserede for Personaleretten før denne dato.

133 I henhold til artikel 87, stk. 2, i procesreglementet for Retten i Første Instans pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. I henhold til samme reglements artikel 88 bærer institutionerne i tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte imidlertid selv deres omkostninger.

134 I henhold til artikel 87, stk. 4, tredje afsnit, i procesreglementet for Retten i Første Instans kan Retten træffe afgørelse om, at intervenienter skal bære deres egne omkostninger.

135 Da sagsøgeren i det foreliggende tilfælde har tabt sagen, bør det pålægges hver hovedpart at bære sine egne omkostninger.

136 Selv om Personaleretten af egen drift har opfordret den intervenerende part til at intervenere i denne sag, er det imidlertid ubestridt for det første, at den i besvarelse heraf anmodede om at intervenere til støtte for Parlamentets påstande, og dernæst at denne intervention har sikret varetagelsen af dens interesser under sagen, og endelig og hovedsageligt at den således kunne gøre sine rettigheder gældende over for sagsøgerens påstande, hvilket har været til dens fordel, idet dens intervention ikke har været uden indflydelse på Personalerettens argumentation, der mundede ud i, at sagsøgerens påstande ikke blev taget til følge. Af disse grunde bestemmes, at den intervenerende part bærer sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

PERSONALERETTEN (plenum):

1) Det er ufornødent at træffe afgørelse vedrørende påstandene om, at Parlamentet udbetaler hele efterladtepensionen til Wolfgang Mandt, for så vidt som disse påstande vedrører perioden efter den 31. oktober 2009.

2) I øvrigt frifindes Europa-Parlamentet.

3) Hver part, herunder den intervenerende part, bærer sine egne omkostninger.

Mahoney Gervasoni

Kreppel Tagaras Van Raepenbusch

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 1. juli 2010.

W. Hakenberg
Justitssekretær

P. Mahoney
Præsident